

Reginald Garrigou-Lagrange OP
o naturze i łasce.
Neoscholastyczna synteza

Bohater

Dlaczego właśnie on?

1. Precyzja i kompetencja
2. Zebranie w całość tradycji tomistycznej
3. Źródło kontrowersji

Postawienie problemu

Czym jest?

Desiderium naturale videndi Deum per essentiam

*Naturalne pragnienie widzenia Boga
w Jego istocie/przez istotę*

Doniosłość antropologiczna

Zasadnicza komplikacja

...naturale videndi...

***VISIO BEATIFICA – WIDZENIE
USZCZĘŚLIWIAJĄCE JEST NADPRZYRODZONE
ŚWIATŁO CHWAŁY***

Naturalne pragnienie nadprzyrodzonego?

Celem natury człowieka jest to, co nadprzyrodzone?

(Problem dwóch celów)

Czy natura człowieka jest niepełna w porządku natury?

(Problem samowystarczalności natury)

Desiderium?

Jeśli chcę pić, to mogę się napić.

Jeśli czuję głód, to mogę się najeść.

Duchowe: miłości, obecności drugiego człowieka

Pragnienia naturalne

„Głód i pragnienie Boga” – jakiego rodzaju głód?

Czy na tym samym poziomie, co pragnienia naturalne?

Kontekst antymodernistyczny

1. Jeśli porządek nadprzyrodzony nie jest jakoś zaszczipiony w naturze, to byłby sprzeczny z inklinacjami tej natury.

Jak kamień w głowę

2. Dlatego natura musi mieć w sobie „zarodek życia nadprzyrodzonego”.
3. Objawienie nadprzyrodzone byłoby nieprzydatne, niezrozumiałe.

...naturale...

Natura rzeczy to jej istota, rozumiana jako pierwotna zasada działania i doznawania, które przysługują jej „per se”

Naturalne – to, co odpowiada rzeczy stosownie do jej natury

**NATURALNE = ASPEKT DZIEŁA
STWORZENIA**

Przez przeciwstawienie

- sprzecznemu z naturą (przeciw skłonności – przemoc)
- wolnemu (dodatkowa determinacja)
- sztucznemu (zasada na zewnątrz)
- przypadkowemu (nie ma determinacji z natury, ani dodatkowej determinacji z woli)

Elementy

- a. Istota. **Essentia**. To, co jest wymagane do tego, by ukonstytuować coś w gatunku (ciało i dusza człowieka).
- b. Zdolności doznawania. **Passivitates**. Zdolności do przyjmowania działań proporcjonalnych.
- c. Władze. **Vires seu facultates**. Wypływają z istoty (intelekt i wola na przykład).
- d. Wymagania. **Exigentiae**. Co jest konieczne, by dojść do swojego celu naturalnego. Debitum naturae.

Współdziałanie Boga (*Concursus divinus*) jest w tym sensie konieczne

- e. Zasługa. **Meritum**. W naturach rozumnych. Pochodzi ze sprawiedliwych/należytych działań. Jest nagrodą proporcjonalną w stosunku do osiągnięcia naturalnego celu. Debitum personae naturaliter.

Statusy natury

Status naturae integrae

Status iustitiae originalis

Status naturae lapsae

Status naturae reparatae

Status naturae purae

Status *naturae purae*

Opis:

- wszystko, co należy do definicji człowieka.
- wszystko, co umożliwia osiągnięcie celu naturalnego.
- poznawanie prawa naturalnego i przyjmowanie pomocy do osiągnięcia celu: *abstractiva cognitio Dei* i miłość naturalna do Boga „ponad wszystko”.

Według czterech przyczyn

1. Formalna – dusza rozumna z władzami.
2. Materialna – ciało.
3. Sprawcza – Bóg, Stwórca natury, od którego pochodzi prawo naturalne i pomoc naturalna wystarczająca bądź skuteczna.
4. Celowa – Bóg, Stwórca natury, poznawany *abstractive* i kochany „ponad wszystko”.

Abstrahowanie od grzechu pierworodnego i łaski

Od strony Boga i od strony człowieka

Est simpliciter possibilis

Po co taki konstrukt?

1. Darmowość łaski/dar.

**2. Łaska otwiera szerszą
perspektywę. Cel naturalny +
cel nadprzyrodzony. Pragnąć
więcej.**

Supernaturale

- Przekracza proporcję natury
- Darmowo ją udoskonala
- Nie jest sprzeczna z naturą
(*contra naturam*)
- Nie jest obojętna (*indifferens*)

convenit naturae
stosowny; odpowiedni

*nie według istoty, władz, wymagań, zdolności doznawania
(naturalnych), zasług*

*sed secundum eius **potentiam oboedientialem**
seu elevabilem. „Fides praesupponit
cognitionem naturalem, sicut gratia naturam, et
ut perfectio perfectibile” (I, q. 2, a. 2, ad 1)*

Capacitas – convenientia

ale nie

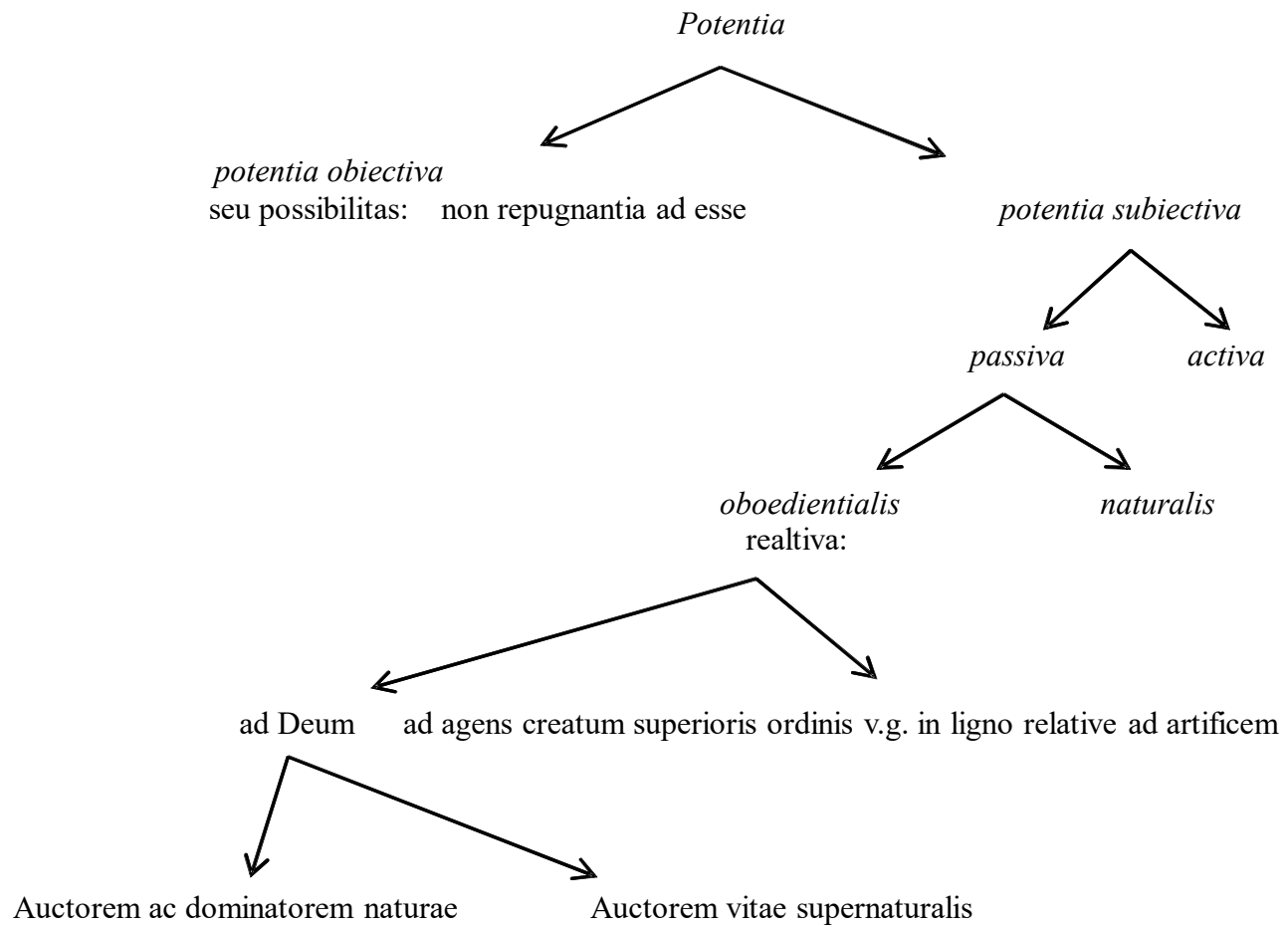
Exigentia!

Klucz

Potentia oboedientialis

zdolność posłuszeństwa;
zdolność do uległości

Czym jest *potentia oboedientialis* ?

Potentia oboedientialis nie kieruje się bezpośrednio i naturalnie do jakiegoś aktu czy przedmiotu, lecz jest **in ordinem ad agens superioris naturae, cui obedit.**

„Potentia oboedientialis in creatura relative ad Deum non est **facultas activa**, sed **aptitudo passiva**, imo haec aptitudo nihil aliud est quam **mera non repugnantia** ad accipiendum a Deo quidquid Deus voluerit”.

(Suarez – *potentia oboedientialis activa*)

1. W stosunku do Boga, jako Stwórcy i Pana natury (cuda).
2. W stosunku do Boga, jako Stwórcy życia nadprzyrodzonego (tylko w istotach rozumnych).

Gdzie obserwujemy *potentia oboedientialis*?

Jak się ona manifestuje, jeśli w ogóle?

Dwa fundamentalne tematy, dotyczące capacitas człowieka do bycia wyniesionym do porządku nadprzyrodzonego.

1. Od strony „przedmiotu adekwatnego” intelektu
2. Od naszej strony: ***desiderium naturale videndi Deum per essentiam***

Przedmiot adekwatny intelektu

1. Przedmiot właściwy:

essentia rei sensibilis, seu ens intelligibile in sensibilibus existens

2. Przedmiot adekwatny:

ens secundum totam latitudinem entis, et non solum prout est cognoscibile in speculo sensibilium

Naturale desiderium

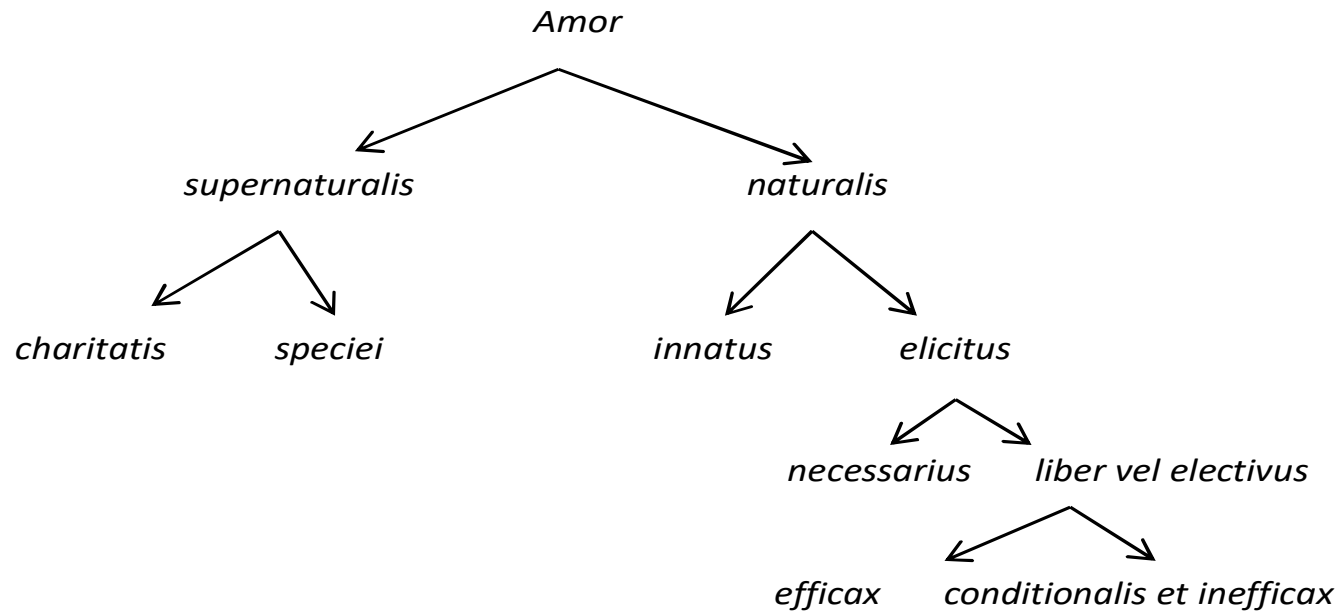
1. Widząc skutek, chcemy poznać przyczynę – *admiratio*. Jest to **naturalne**. Jest to ***desiderium naturale***.

2. Poznać ***quid est*** przyczyny.

3. To poznanie jest warunkiem szczęśliwości wiecznej.

Z drugiej strony poznanie istoty Boga „twarzą w Twarz” jest łaską.

PORZĄDEK WOLITYWNY, POŻĄDANIA DOBRA

Zdanie tomistów

*Homo naturaliter desiderat, desiderio non innato sed elicit (nie uprzedni *pondus naturae*, ale „wyłoniony” przez wolę po poznaniu skutków stworzonych przez Pierwszą Przyczynę) conditionali (po sądzie hipotetycznym: chciałbym widzieć Bożą istotę, gdyby to było możliwe! Gdyby Bóg zachciał mnie podnieść do takiego widzenia, które przekracza tak radykalnie moje zdolności) et inefficaci (nieosiągalność w ramach natury), *videre essentiam Dei auctoris naturae. Hoc desiderium est etiam liberum, scil. non necessarium quoad specificationem.**

Osąd przed *desiderium*

Conditionalis et inefficax
Velleitas (chęć bezskuteczna)

„Uczta” Platona

Gdyby można było zobaczyć
Najwyższe Dobro w bezpośrednim
widzeniu!

Przegląd stanowisk / polemiki

„**Augustynicy**” (XVIII w.). W odniesieniu do *visio* Boga: *Appetitus naturalis innatus quodammodo efficax.*

Widzenie Boga jest celem naturalnym pragnienia, ale jest celem nadprzyrodzonym co do osiągnięcia i co do środków, którymi można to osiągnąć.

Krytyka

1. Zagubiona różnica: naturalne *versus* nadprzyrodzone.
2. Zanegowanie „zasady celowości”: *omne agens agit propter finem proportionatum*.

Bóg jako Stwórca natury dałby człowiekowi wrodzone/naturalne pragnienie osiągnięcia celu, do którego nie mógłby doprowadzić jako Stwórca natury ludzkiej.

„Duns Szkot”. W odniesieniu do *visio beatifica*:
jest *desiderium naturale innatum, et tamen inefficax.*

Wszyscy dążą do najwyższego szczęścia, dlatego jest to pragnienie wrodzone/naturalne. Nie jest jednak znane wszystkim to, czym jest to szczęście (*visio beatifica*), dlatego jest pragnieniem nieskutecznym.

Krytyka: **Jeśli jest wrodzone, to powinno być skuteczne.**

Kajetan

Krytyka: skrajność wobec Szkota. Negacja *naturale desiderium* pochodzącego z obserwacji skutków Pierwszej Przyczyny w naturze, ale tylko w dziełach łaski i chwały.